

OTROK IN LOČITEV

psihologija
raziskovalna naloga

Avtorica: Manca Šubic

Mentorica: Petra Cankar, univ. dipl. psih., spec. ZDT

Žiri, 2018

I KAZALO (VSEBINE)

1 UVOD.....	1
2 TEORETIČNI DEL.....	2
2.1 LOČITEV	2
2.2 POSLEDICE LOČITVE NA OTROCIH.....	5
2.3 VPLIV LOČITEV NA UČNI USPEH	6
2.4 VPLIV LOČITVE NA DRUŽINO IN PRIJATELJE	7
2.5 RAZVOJ DOGODKOV PO LOČITVI.....	7
3 EMPIRIČNI DEL	9
3.1 METODOLOGIJA	9
3.1.1 Opis vzorca raziskave	9
3.1.2 Opis merskega instrumenta.....	9
3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov.....	9
3.1.4 Obdelava podatkov.....	10
3.2 REZULTATI	10
3.2.1 Odgovori učencev.....	10
3.2.2 Učenci iz ne ločenih družin	13
3.2.3 Odgovori staršev	17
4 RAZPRAVA	20
5 ZAKLJUČEK.....	22
6 VIRI IN LITERATURA.....	23
7 PRILOGE	24

II KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Osnovni podatki o razvezah zakonskih zvez (STAT, 2018)</i>	3
<i>Slika 2: Faze v procesu ločevanja (Stražar po Robinson 2007)</i>	5

III KAZALO GRAFOV

<i>Graf 1: Število odgovorov po spolu</i>	10
<i>Graf 2: Vrsta družine</i>	11
<i>Graf 3: Ločene družine med znanci</i>	11
<i>Graf 4: Pogostost preprirov med starši</i>	12
<i>Graf 5: Občutki učencev ob prepriro staršev</i>	12
<i>Graf 6: Delež ločenih staršev</i>	13
<i>Graf 7: Počutje učencev pri ločitvi</i>	13
<i>Graf 8: Oseba, ki bi povedala za ločitev</i>	14
<i>Graf 9: Učni uspeh v primeru ločitve</i>	14
<i>Graf 10: Oseba, s katero bi se učenec pogovoril o ločitvi</i>	15
<i>Graf 11: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala</i>	16
<i>Graf 12: Pomisleki učencev o ločitvi staršev</i>	16
<i>Graf 13: Število odgovorov po spolu</i>	17
<i>Graf 14: Število otrok v družini</i>	17
<i>Graf 15: Pogostost preprirov med staršema</i>	18
<i>Graf 16: Ločene družine med znanci</i>	18
<i>Graf 17: Počutje staršev ob prepriro</i>	19
<i>Graf 18: Vpliv prepriro na otroke</i>	19
<i>Graf 19: Počutje mlajših otrok pri ločitvi</i>	24
<i>Graf 20: Počutje starejših otrok pri ločitvi</i>	24
<i>Graf 21: Oseba, s katero bi se učenci (4., 5. razredi) pogovoril o ločitvi</i>	25
<i>Graf 22: Oseba, s katero bi se učenci (4., 5. razredi) pogovoril o ločitvi</i>	25
<i>Graf 23: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala (4., 5. razredi)</i>	26
<i>Graf 24: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala (8., 9. razredi)</i>	26
<i>Graf 25: Učni uspeh učencev po ločitvi</i>	27
<i>Graf 26: Počutje učencev ob ločitvi</i>	28
<i>Graf 27: Pogostost preprirovanja ločenih staršev pred ločitvijo</i>	29
<i>Graf 28: Pogostost preprirovanja ne ločenih staršev pred ločitvijo</i>	29

IV KAZALO PRILOG

Priloga 1: Primerjava počutja starejših in mlajših otrok ob prepiru staršev	24
Priloga 2: Primerjava oseb s katerimi bi se o ločitvi pogovorili starejši in mlajši učenci	25
Priloga 3: Primerjava pogostosti prepiranja staršev starejših in mlajših učencev	26
Priloga 4: Učni uspeh učencev po ločitvi.....	27
Priloga 5: Počutje učencev ob ločitvi	28
Priloga 6: Primerjava pogostosti prepiranja ločenih in ne ločenih staršev pred ločitvijo.....	29
Priloga 7: Anketni vprašalnik za starše	30
Priloga 8: Anketni vprašalnik za učence	31

Povzetek

Ločitev je dogodek, ko se starša nehata ljubiti in se ločita oziroma prekineta njuno zakonsko zvezo. Ločitev je stresen dogodek tako za otroka kot za starša. Posledice ločitve so najpogosteje vidne na otrocih. Odvisne so od starosti otrok. Ena izmed posledic je tudi sprememba učnega uspeha v šoli. Manjšini otrok ločitev staršev ne poslabša uspeha. Ločitev ima lahko vpliv tudi na sorodnike in prijatelje. Možno je, da prijatelji bolje sprejmejo ločitev kot družina. Ločeni starši lahko dobijo novega partnerja. V raziskavi sem preverila kako se spoznanja iz literature ujemajo z dejstvi na primeru Osnovne šole Žiri. S pomočjo anketnega vprašalnika sem pridobila podatke in na njihovi osnovi potrdila tri hipoteze in zavrgla eno.

Ključne besede: učni uspeh, ločitev, vpliv ločitve, prepis, učenci, starši

Abstract

The term divorce is used when parents stop loving each other and terminate their registered partnership. Such event has stressful impact on children and parents. Consequences are most often reflected in children of divorced parents and vary from children's age. Among other identified effects, change of educational attainment is important, even though the minority of population do not suffer any change due to divorce. In addition separation of married couple can also affect their relatives and friends who can be more supportive than own family. Divorced parents can live their life with new partner. Within my study I compared theoretical findings with the facts, observed in the Primary school Žiri. Upon field based information, gathered by using two survey questionnaires my hypothesis have been either confirmed or refused.

Key words: educational attainment, divorce, consequence of the divorce, conflict, pupils, parents

Zahvala

Zahvalila bi se družini, ki me je spodbujala in mi pomagala, da sem dosegla, kar sem želela. Hvaležna sem tudi moji mentorici Petri Cankar, za vsa navodila in pomoč pri ustvarjanju naloge. Na koncu bi se zahvalila tudi učencem četrtil, petih, osmih in devetih razredov OŠ Žiri, ter njihovim staršem, ki so mi z izpolnjevanjem ankete omogočili vpogled v tematiko ločitve staršev.

1 UVOD

Po ugotovitvah raziskave Statističnega urada RS (2016a) je bilo leta 2016 sklenjenih 6.667 in razvezanih 2.531 zakonskih zvez. Ločitev je, ko se zakonca razideta oz. ločita in prenehata živeti skupaj. Posledice ločitve se lahko odražajo tako pri odraslih kot pri učencih. Poznamo dolgoročne in kratkoročne posledice na učencu, kot so slabši učni uspeh v šoli, zgodnje poročanje in pogostejše ločevanje. Vpliv na učence pri njihovem odraščanju je dolgotrajen v najslabšem primeru za vse življenje (Štadler in dr. 2009). Število ločitev se iz leta v leto povečuje.

Glavni predmet te raziskovalne naloge so osnovnošolci in njihov odnos do ločitve staršev. Pred izvedbo raziskovalnega dela sem si zastavila naslednje štiri hipoteze:

H1: Ločena starša ima več učencev v osmem in devetem razredu (v primerjavi s 4. in 5. razredom).

H2: Več kot 50 % anketiranih učencev se počuti krive za prepis in ločitev svojih staršev.

H3: Učencem ločenih staršev se po ločitvi učni uspeh poslabša.

H4: Do ločitve staršev lahko pride tudi brez predhodnega prepiranja.

Namen raziskovalne naloge je bil preučiti literaturo, dostopno v knjižnici in na spletu, potem pa na podlagi spoznanj oblikovati anketni vprašalnik. Učencem 4., 5., 8. in 9. razreda ter njihovim staršem sem razdelila 390 anket, od tega je bilo ustrezno izpolnjenih 275. Anketni vprašalnik je vseboval 17 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Najprej sem podatke zbrala, naredila osnovno obdelavo, potem pa je sledila še analiza podatkov. Cilj naloge je bil ugotoviti kako prepisi in ločitev vplivajo na učenčevu počutje in učni uspeh.

Tematika ločitve staršev in vpliv na njihove otroke se mi zdi zanimiva, saj mi je razširila obzorja o posledicah ločitve na učence. Pred izdelavo raziskovalne naloge me je zanimalo koliko je učencev z ločenimi starši na naši šoli. Presenetila me je ugotovitev, da se učenci ob ločitvi v večini počutijo jezne in žalostne in ne krive za ločitev kakor sem predvidevala. Pri delu nisem imela težav z iskanjem literature in tudi empirični del naloge je potekal tekoče. Navdušil me je odziv nagovorjenih učencev, ki so se v velikem številu odzvali vabilu k izpolnjevanju anketnega vprašalnika.

2 TEORETIČNI DEL

V družini imata pomembno vlogo oče in mama. Vloga mame je, da otroka ljubkuje, neguje in hrani. S tem tudi poskrbi, da bo otrok dozorel, spoznal svet okoli njega in druge ljudi. Oče pri tem sodeluje in otroku pomaga pri osamosvajanju.

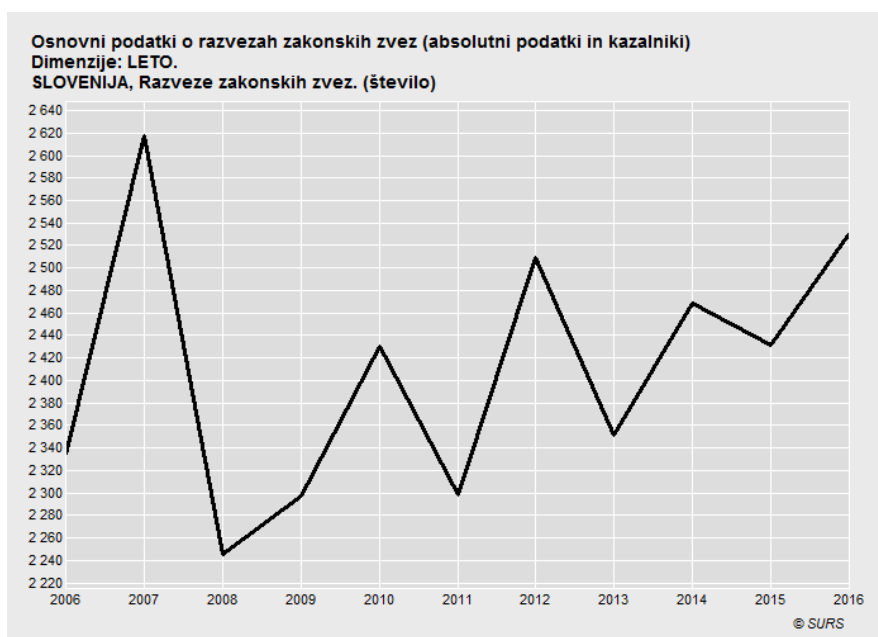
2.1 LOČITEV

Ločitev je dogodek, ko se zakonca odločita prekiniti njuno zakonsko življenje in je tako za odrasle kot za otroka velik napor (Štadler in dr. 2009). Bingham (2006) ločitev označuje kot uradno razveljavljenje zakona. Dodič (2016) trdi, da je ločitev ena večjih prelomnic v življenju, ker se začenja sestavljati nov svet. Ob ločitvi so možni različni občutki, kot so jeza, strah, velika občutljivost, žalost in nemoč. Starši imajo velike napore, ker morajo zase poskrbeti fizično, psihično in materialno. Poleg tega morajo poskrbeti za otroka, ker je vpleten v ločitev in mu morajo biti v oporo.

Moški in ženske se različno odzovejo na ločitev. Ženske se pogosto prve odločijo za ločitev in si najdejo odvetnika. Ko slišijo mnenje odvetnika, se pomirijo, saj otroci, če jih imajo, ostanejo običajno pri njih. Moški se zaradi svojih žena spravijo v situacijo, katera jih popolnoma zmede. Njihov obrambni mehanizem jim lahko naredi težave. Lahko se odločijo in ne plačujejo več preživnine. Škodovati želijo partnerici, posledice pa občutijo njihovi otroci (Kuntzag, 1997).

V letu 2015 se je v Sloveniji poročilo 6.449 parov, kar je povprečno 18 porok na dan. Poroke so bile vsak dan v tednu, najpogosteje ob sobotah. V povprečju je ženin od neveste starejši za 3 leta. Moški pri poroki so bili povprečno stari 34,8 let, ko so bile neveste 32,1 let. Kar 2% porok je bilo s tujim državljanom. V primeru, da je bil ženin slovenskega državljanstva, nevesta pa tujega (največkrat BIH), je bilo 600 porok. V primeru, da je bil ženin tujega državljanstva (največkrat BIH) in nevesta slovenskega, pa je bilo 586 porok. Zabeleženih je bilo 125 porok, ko sta bila oba partnerja tujega državljanstva (STAT, 2016b).

Pregled statistike (STAT, 2018) razvez zakonskih zvez zadnjih desetih let kaže največji obseg razvez v letu 2007, potem pa je po padcu leta 2008 sledila rast vse do leta 2016. Navedeno dinamiko predstavlja slika 1. Za ločitev poznamo več izrazov (npr. razveza, ločitev), razlogov in oblik. Legalna ločitev je, ko se partnerja razvežeta sporazumno ali s tožbo. Razdeli se premoženje, skrbništvo in preživnina. V vsakem primeru vmes poseže sodišče. Finančna ločitev je, ko se partnerja sama dogovorita glede razdelitve premoženja. Če pride do zapletov pa pomagajo z mediacijo. Če imata partnerja iste prijatelje, lahko pride do zapletov po ločitvi, saj sta takrat individualni osebi. Taki ločitvi pravimo socialna ločitev. Čustvena ločitev je, ko izgubimo neko osebo – partnerja, ki jo imamo radi. Takrat je treba biti potrpežljiv, prijazen in ljubeč (Dodič, 2016).

Slika 1: Osnovni podatki o razvezah zakonskih zvez (STAT, 2018)

Skupno življenje traja, dokler partner ali oba začneta razmišljati o tem, da bi prekinila njuno zakonsko zvezo. Ko partnerja spoznata, da nimata več istih interesov in sta naredila napako, da sta se poročila, lahko prekineta njuno zvezo z ločitvijo. Danes se je veliko lažje ločiti, kot se je bilo včasih. Lahko se zgodi, da se partnerja poročita premlada in se še ne zavedata, da si nista usojena. Zato lahko sledijo prepiri, ki so za otroka zelo pretresljivi. Po prepiru lahko pride do tišine, kar pomeni, da se partnerja med seboj ne pogovarjata. Po tišini se začnejo spet spopadati s težavami in novimi izzivi. Težave, ki nastopijo, so lahko finančne ali zdravstvene narave. Lahko pride do brezposelnosti, bolezenskih stanj ali celo smrti. Eden najbolj razburljivih izzivov je selitev. Težava je, če gre predaleč, saj lahko pride do zasvojenosti z alkoholom ali drogami. Takrat se lahko družina odloči za pomoč svetovalne službe. Mladolentniki lahko sami obišejo svetovalno službo, da jim zaupajo svoje težave in občutke ob ločitvi (Bingham, 2006).

Razlogi za ločitev so npr. psihično ali fizično nasilje, odtujitev od partnerja, nezvestoba, prepiri, premalo spoštovanja in ljubezni. Partnerja se morata zamisliti, česa v zakonu primanjkuje in kakšne občutke vzbuja ločitev. S takimi problemi starši ne smejo obremenjevati svojih otrok, saj imajo že zadosti svojih bremen. Pri terapevtu se lahko oglasijo sami ali s partnerjem (Dodič, 2016). Sodišča pri zaupanju otrok v nadaljnje varstvo in vzgojo enemu od staršev običajno temeljijo na načelu pospeševanja razvoja otroka. Ta vključuje spoznanje, pri katerem od staršev bo otrok imel največ podpore, pri oblikovanju osebnosti trajni vzgoji in varstvu. Sodišče torej ugotavlja, pri katerem od staršev bo otrok imel več možnosti za ohranitev obstoječih razmerij do zunanjega sveta (Žakelj, 2007).

Starši po ločitvi lahko doživijo različne faze odzivanja, kot so šok in zanikanje, jeza, pogajanje, žalost in sprejemanje. Šok in zanikanje je, ko jim obrambni mehanizem omogoča lažje preboleti bolečo situacijo. Sledi jeza in pogajanje, ko partnerja postaneta zelo odrezava, žaljiva in sta lahko tudi agresivna. Pojavijo se jim občutki popravljanja napak. Dodič (2016) svetuje terapijo. Sledijo faze žalosti in sprejemanja. Lahko pride do temnih oz. neprijetnih

misli o sebi, partnerju, otrocih, življenju, prihodnosti, delu itd. Takrat pridejo do izraza najgloblja čustva. Ljudje se v takih primerih počutijo grdi, nesposobni, nevredni, slabi, debeli itd. Partnerji se morajo zavedati bolečine in žalosti, saj sta naravni del izgube. Lahko se zgodi, da pride do velikih spoznanj iz otroštva. Vsak odnos je lahko nova priložnost ali nauk, da se iz njega nekaj naučijo. V takih primerih morajo razmišljati predvsem o sebi in ne toliko o partnerju oz. partnerki. Najprej se morajo ljubiti, ceniti in spoštovati, da jih lahko še drugi. Dokler se ne sprijaznijo z realnostjo, se jim življenje ne more spremeniti (Dodič, 2016).

Ločenim staršem lahko čustva po ločitvi zameglijo razum. To se kaže v izsiljevanju otrok, maščevanju bivšemu partnerju oz. bivši partnerki, nagajanju bivšemu partnerju preko otrok. Pri izsiljevanju najbolj trpi otrok, saj mu eden od staršev lahko ukazuje, naj se postavi na njegovo stran, naj razume njegovo stisko, naj verjame njegovi zgodbi in ne zgodbi drugega starša in lahko se zgodi, da začnejo pred otroki blatiti in kriviti drugega starša. Otrok se v takem primeru lahko počuti zapostavljenega ali se v svojem domu ne počuti več varno, saj tudi svoji lastni mami ne more zaupati svoje stiske. Če eden izmed partnerjem dobi občutke zapuščenosti, osamljenosti in storjene krivice, lahko začuti željo po maščevanju. Nikoli ne smejo pozabiti, da je njihov partner tudi otrokov starš. Če partner živi v drugem stanovanju, kot živi otrok, se njuna povezanost lahko uniči (Dodič, 2016).

Partnerji morajo poskrbeti zase, zaradi njihovega zdravja, saj je to zelo pomembno. Sprejeti morajo veliko novih odločitev, ne da bi s tem obremenjevali partnerko oz. partnerja. Dobro je, da se zavedajo svojih dosežkov, pozitivnih lastnosti in svojih sposobnosti. V življenju jim bo prav prišlo, če se spomnijo vsaj 10 svojih pozitivnih lastnosti in se na njih oprimejo. Lahko pa si ponavljajo, da za dežjem vedno posije sonce in naj se ne obremenjujejo s tem, da včasih le dlje dežuje. Vsak pri sebi lahko najde oz. naredi spremembo (Dodič, 2016). Podroben proces ločevanja prikazuje slika 2.

Faza	Čustveni procesi	Spremembe drugega reda
1. Prepoznavanje neuspešnosti ali razpada zakonske zveze	<ul style="list-style-type: none"> • skupno odločanje partnerjev, ali bosta poskusila ponovno vzpostaviti boljše partnerske odnose in nadaljevala zvezo 	<ul style="list-style-type: none"> • obojestransko sprejemanje krivde za nastalo situacijo v partnerskem odnosu
2. Odločitev za ločitev ali razvezo	<ul style="list-style-type: none"> • spoznanje enega ali obeh partnerjev, da problemov ne zmoreta rešiti in ne moreta ohraniti zakonske zveze 	<ul style="list-style-type: none"> • obojestransko sprejemanje neuspeha zakonske zveze • sporazum o ločitvi ali razvezi • premislek o potrebah otrok
3. Priprava in načrtovanje	<ul style="list-style-type: none"> • poskusi uspešnega deljenja odgovornosti zdaj in v prihodnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • sodelovanje pri reševanju problemov, kako povedati otrokom ter glede skrbništva, obiskov in preživitve
4. Ločitev	<ul style="list-style-type: none"> • zmanjševanje navezanosti na partnerja in poglobljanje starševskih odnosov • žalovanje za izgubo družine • podpora otrokom, da ohranijo stike in dober odnos z drugim staršem 	<ul style="list-style-type: none"> • prestrukturiranje partnerskega odnosa in odnosa starš – otrok • obveščanje sorodnikov in prijateljev o odločitvi
5. Sodna razveza	<ul style="list-style-type: none"> • opuščanje fantazij o ponovni združitvi družine • soočanje z bolečino, jezo, grenkobo skozi proces žalovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • ponoven pregled odločitve o sodni, psihični, ekonomski, starševski in družbeni ločitvi • ostati povezan s sorodniki in prijatelji
6. Družina po razvezi	<ul style="list-style-type: none"> • sposobnost ohraniti stike z bivšim zakoncem in vzpostavitev dobrega starševskega odnosa obeh • spoznanje, da se otroci niso razvezali od svojih staršev in spodbujanje stikov s staršem, ki je zapustil družino • spoznanje, da ima lahko bivši zakonec nove partnerske odnose, ki lahko vodijo do sklenitve zakonske zveze 	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavljanje bolj prožnih odnosov, da bi se izognili potencialnim konfliktom • privajanje na življenje v enostarševski družini • vzpostavljanje novih partnerskih odnosov in sprejemanje, da tudi bivši partner stopa v nove odnose

Slika 2: Faze v procesu ločevanja (Stražar po Robinson, 2007)

2.2 POSLEDICE LOČITVE NA OTROCIH

Otroci se različno odzivajo na ločitev. Otrokov odziv je odvisen od okoliščin ločitvenega dogajanja in dejavnikov. Mednje spadajo otrokova starost, njegov temperament in druge osebnostne značilnosti. Različna starost otrok in njihovo reagiranje ob ločitvi so različni. Če pride do ločitve, ko je otrok še dojenček (do drugega leta), se spremeni njegov dnevni ritem. Lahko jih prizadene daljša ločitev od oseb, s katerimi so tesno povezani, saj lahko doživljajo strah pred zapustitvijo ljubljene osebe, kot sta mama in oče. Če do tega pride, lahko starši opazijo naraščajoči nemir in jok, spremembe prehranjevalnih in spalnih navad, odmaknjenost, pasivnost in druge oblike vedenj, katerih prej niso zaznali. Pri ločitvi staršev, pri otroku starem od drugega do petega leta se pojavijo stres, jok, ponovno sesanje prstov, težave s spanjem in z izražanjem ter jeza. Lahko se pojavi strah, kot je strah pred zapustitvijo še tistega starša, ki je ostal z njim. Pri ločitvi staršev pri otroku starem od petega do osmega razreda pa lahko pride do otopelosti, potrnosti, pogostih strahov, jokavosti, neobičajne pridnosti, izgube interesa za igro z vrstniki, težav z medsebojnimi odnosi, zamišljenosti, nemirnosti, upornosti, agresivnosti, zaskrbljenosti in drugih posledic. Takrat morajo biti starši otroku v oporo (Štadler in dr. 2009).

Otroci ob ločitvi postanejo čustveno zmedeni. Nekaj tednov ali mesecev se čustva zelo spreminjajo. Velikokrat jim gre na jok, želijo biti sami in so jezni na starše, ker so jih razočarali. Zelo pogosto se zgodi, da začnejo spraševati, s čim so si to zaslužili. Počutijo se izgubljene, prestrašene ali zaskrbljene, kaj se bo v prihodnosti zgodilo. Nekaterim lahko ob

takih občutkih pomaga, če se s kom pogovorijo ali pa rišejo oz. pišejo. Lahko izgubijo voljo in interes za njihove najljubše stvari in aktivnosti. So tudi otroci, ki so veseli ločitve svojih staršev, po navadi zato, ker se doma starši vsak dan prepirajo. Veliko otrok se sprašuje, če je to njihova krivda. Takrat je najbolj prav, da se otroci pogovorijo s starši, prijatelji, sorodniki ali pa svetovalnimi delavci (Bingham, 2006).

Otroci težko prenašajo, če njihovi starši trpijo. Po ločitvi staršev se običajno mame čustveno zlomijo, zato se otroci trudijo narediti vse, da bi osrečili starša, ki je z njim ostal. Otroci nočejo pokazati, da so jezni in žalostni, lahko se zgodi, da imajo otroci tri pare staršev. S tem, ko imajo starši novega partnerja, lahko otroci dobijo polbrate oz. polsestre, ki z njimi niso nič v sorodu.

V puberteti je otrok lahko že samostojen in sposoben za odločitev, kje bo živel. Oba starša morata njegovo odločitev sprejeti razumno. Nikjer ni določeno, kje je bolje živeti. Pri vsakem takem primeru je potrebno ugotavljati, kje je življenje boljše in kako bo to vplivalo na otrokovo odraščanje (Kuntzag, 1997).

2.3 VPLIV LOČITEV NA UČNI USPEH

Andrejč (2014) navaja številne raziskave, ki potrjujejo, da ločitev na otroke najbolj vpliva tako, da se jim spremeni učni uspeh. Smrekar (2012) meni, da učitelji dobro vplivajo na otrokovo prilagajanje razmeram v času ločevanja. Učitelji so otroku navajeni pomagati, saj ga opazujejo skoraj vsak dan v šoli pri igri, delu in vajah. Starši bi morala povedati učiteljem, da se ločujejo, zato da bi otroku lažje svetovali in mu pomagali. Včasih je učitelj bolj razumevajoč do otroka kot njegovi starši. Po drugi strani pa lahko seznanitev učitelja z ločitvijo staršev povzroči različno obravnavo otroka v šoli, kar ga postavlja v neprijeten položaj. Starši so tisti, ki najbolj poznajo svoje otroke, zato lahko oni presodijo, kaj je za otroka dobro.

Pri ločitvi staršev se učni uspeh poslabša. Strokovnjaki so raziskovali posledice, kako vpliva ločitev na otroke. Otroci se težje posvetijo šolskemu delu oz. ga težje opravljajo. To se kaže v slabšem učnem uspehu, s težavami z učenjem, s slabšim znanjem in dolgoročno nižjo izobrazbo. V Ameriki so naredili 64 raziskav o posledicah ločitve na otroka in s tem dokazali, da ločitev spremeni otroka in njegovo voljo do šole (Andrejč, 2014). Starši pogosto ne vedo, da otroci po ločitvi trpijo in se za razvezo krivijo. Zaradi ločitve imajo lahko otroci težave, ki se kažejo različno. Pogosto so težave pogojene s starostjo otroka. Med petim in osmim letom se lahko pojavi raztresenost, hitra izguba poguma, preutrujenost, nasilnost do sovrstnikov, občutljivost in nezbranost. Med devetim in dvanajstim letom so opaženi strahovi in prezgodnja spolnost. Med dvanajstim in petnajstim letom prihaja do depresije, slabe volje, prezgodnje spolnosti, zlorabe alkohola in kroničnega uporniškega dogajanja. Vsi ti primeri kažejo, da imajo otroci težave in da potrebujejo pomoč. Če pomoči ne morejo dobiti od staršev si jo lahko zagotovijo kje drugje. V takih primerih lahko posežejo vmes tudi razredniki in socialna služba. Otroci se morajo nekemu zaupati. Lahko so to starši, sorodniki, prijatelji, učitelji ali kdo drug (Smrekar, 2012).

Včasih so se v predmestju in na podeželju hitreje pojavile težave z učnim uspehom kot pa v mestih in velemestih. Na podeželju se je 31% otrokom učni uspeh poslabšal, 69% pa je

popustila koncentracija v šoli. Presenetljivo je, da se 22 % otrok iz iste šole učni uspeh ni spremenil (Smrekar, 2012). Otroci ločenih staršev imajo manj kakovostno znanje kot otroci poročenih staršev. Otroci imajo predvsem slabše znanje v matematiki in branju, ker je s tem povezano psihološko blagostanje otrok. Otroci ločenih staršev dosežejo nižjo stopnjo izobrazbe in s tem tudi nižjo stopnjo zrelosti in odraslosti. Velikokrat se jim zdi šola pretežka in jo pustijo. Malo otrok z ločenimi starši naredi srednjo šolo, še manj pa univerzo (Andrejč, 2014).

2.4 VPLIV LOČITVE NA DRUŽINO IN PRIJATELJE

Ločitev vpliva na prijatelje zelo različno. Družinski prijatelji so lahko po ločitvi v zadregi, če so se prej z ločenima veliko družili in sta skupaj delovala srečna. Lahko se zgodi, da prijatelji ali družina naredijo nekaj, česar ne bi smeli, kot so očitki in blatenje snahe oz. zeta. Starši morajo opozoriti prijatelje in družino, da se blatenje ne dogaja pred otrokom, saj gre za njihove starše. Preslišati morajo vse očitke. Lahko, da se partnerji začnejo spraševati, zakaj so se sploh poročili in zakaj so bili tako slepi (Dodič, 2016). Najpogostejši odziv pri sorodnikih oz. prijateljih je osuplost nad parom, da sta se razšla, saj sta kazala veliko ljubezni. Včasih so prijatelji bolj v oporo kot družina, saj so se lahko več družili s prijatelji kot z družino (Ellison in Vodusek, 2001).

2.5 RAZVOJ DOGODKOV PO LOČITVI

Starši morajo najprej vedeti, kaj si želijo in kaj ne, da lahko začnejo znova. Pomembno je, da so suvereni v svojih odločitvah in da vzpostavijo svoj dnevni red. Starši se morajo dogovoriti, kdo in kdaj bo otroka vozil v šolo oz. vrtec in kdaj bo z njim drug partner. Otrok mora dobiti še več ljubezni, nežnosti in pozornosti, saj je to zanj eden izmed najbolj stresnih in težavnih dogodkov. Starši se ne smejo prepirati pred otrokom, saj to povečuje njegovo stisko. Čim hitreje si morajo urediti življenje, saj bo to lažje za njih in za otroka.

Če se starši z otrokom preselijo v drugo okolje, je to samo še ena stvar, ki lahko otroku povzroča stres, saj ne bo imel več iste šole oz. vrtca, istih prijateljev in okolja, ki ga je bil navajen. Starši morajo biti do otroka iskreni, držati se morajo obljub, ki so jih dali otroku, sicer lahko izgubi zaupanje v njih. Partnerja se morata obnašati spoštljivo in otroku pokazati, da sta naredila prav, ko sta se ločila. Nikoli ne smejo na dan privleči svojih starih zamer ali konfliktov, saj ne bodo s tem naredili nič dobrega, sploh pa ne za otroka. Starša se morata med seboj obveščati, kdaj bo kdo prišel po otroka in kdaj ga bo pripeljal nazaj. Ne smeta si izmišljevati izgovorov za obiske, kot so delo, nov partner in sestanki. V primeru, da starš izgine, se odseli in se izogiba stikom oz. obiskom otroka, mora drugi starš otroku to obrazložiti na lep način in ga pomiriti. Če se otrok začne obnašati drugače, si verjetno želi, da bi bila družina spet skupaj. Če se starša zavedata, da ne bodo več živeli skupaj, ne smejo dati otroku lažnega upanja. Otrok mora začutiti varnost in ljubezen, kljub nestabilnim okoliščinam. V novi življenjski situaciji je običajno manj preprirov in se otrok lahko vsaj malo pomiri. Želja po vrnitvi mame ali očeta navadno ne preneha. Starši morajo dati otroku čas, da se na to privadi (Dodič, 2016).

Če starši začutijo ljubezen do novega partnerja, ne morejo zahtevati, da ga otroci vzljubijo. Otrok lahko zavrača novega partnerja in se spre s staršem. Starši morajo otroka dobro

razumeti in biti z njim potrpežljivi, saj je za njega to zelo težka izkušnja (Dodič, 2016). Stražar (2007) za oblikovanje enostarševske družine, ki nastane z ločitvijo, opisuje tri ločene faze, ki nalagajo večje breme tistemu od staršev, ki prevzame večjo odgovornost nad otroki. Te faze vključujejo posledice razveze zakonske zveze, reorganizacijo družine in ponovno ustalitev.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Na podlagi pregledane literature sem sama izdelala anketni vprašalnik. Oblikovala sem ga v računalniškem programu Word, ki omogoča enostavno oblikovanje vprašanj. Uporabila sem ga na osnovnošolcih različnih starosti in tako želela ugotoviti različen vpliv ločitve na njih. Anketirala sem tudi njihove starše.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Vzorec moje raziskave so predstavljali osnovnošolci Osnovne šole Žiri in njihovi starši. Zaradi lažje obdelave podatkov in primerjave osnovnošolcev po letih sem izbrala učence četrtega, petega, osmega in devetega razreda. V raziskavo sem vključila tudi starše teh osnovnošolcev. Raziskani vzorec je obsegal skupaj 390 osnovnošolcev in njihovih staršev. V četrtilih razredih sem razdelila 58 anket, v petih 63 anket, v osmem 59 in v devetem 44 anket.

Skupno sem razdelila 390 anketnih vprašalnikov, nazaj pa sem jih dobila 320. Od tega je bilo ustrezno rešenih 275 anketnih vprašalnikov, kar pomeni, da je bilo 45 anketnih vprašalnikov nepopolno rešenih.

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Kot merski instrument sem uporabila dva anketna vprašalnika, ki sem jih izdelala sama. V uvodu obeh anket sem se predstavila in pojasnila namen raziskovalne naloge. Pojasnila sem, da je anketa anonimna in da bodo pridobljeni podatki uporabljeni samo za raziskovalne namene. Na koncu nagovora sem ocenila trajanje izpolnjevanja anketnega vprašalnika in se zahvalila za sodelovanje v raziskavi.

Vprašalnik za starše (glej prilogo 7) je vseboval 9 vprašanj, razdeljenih na dva dela. Na prvih šest vprašanj so odgovarjali vsi starši, na naslednje tri pa starši, ki so ločeni. Prvih šest vprašanj je bilo zaprtega tipa, zadnja tri pa odprtega tipa.

Vprašalnik za učence (glej prilogo 8) je vseboval 17 vprašanj, razdeljenih v tri sklope. Prvih pet vprašanj je bilo splošnih, namenjenih vsem osnovnošolcem. Naslednjih šest vprašanj se je nanašalo na osnovnošolce z ločenimi starši. Zadnji sklop šestih vprašanj je nagovarjal osnovnošolce iz klasičnih družin.

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Anketne vprašalnike sem sestavila na podlagi spoznanj iz prebranih knjig in jih razdelila učencem četrtega, petega, osmega in devetega razreda ter njihovim staršem. Anketne vprašalnike sem razdelila tako, da sem šla po razredih, se predstavila, predstavila potek reševanja anket in jih prosila za sodelovanje. Staršem so bile ankete vročene preko njihovih otrok. Učenci so vprašalnik izpolnjevali pri šolski uri, čas ni bil omejen. Vprašalnike sem

pobrala po končani uri, nato sem razdelila še anketne vprašalnike za starše. Učenci so vprašalnike odnesli domov staršem v kuvertah in s tem pridobila večje zaupanje. Starši so s pomočjo otrok izpolnjene vprašalnike vrnili učiteljem, ti pa so jih vročili meni v obdelavo.

3.1.4 Obdelava podatkov

Ko sem dobila anketne vprašalnike nazaj, sem jih obdelala v programu Excel. Najprej sem jih pregledala in preštela, jih razvrstila po razredih in izločila neustrezno rešene. Ugotovljene podatke sem tabelarično uredila po zaporedni številki, razredu in spolu. K tem podatkom sem dodala še izbrane odgovore posameznikov.

Sledila je analiza urejenih podatkov. Oblikovala sem trinajst smiselno urejenih tabel, ki so se nanašala na konkretna vprašanja iz anketnega vprašalnika. V njih sem ovrednotila število posameznih odgovorov. Ugotovitve prikazujem s tortnimi grafi v naslednjem poglavju.

3.2 REZULTATI

V nadaljevanju predstavljam rezultate mojih anket, prikazane v tortnem grafu. Odgovori na posamezna vprašanja so prikazani kot deleži, ponazorjeni z različnimi barvami in z izmerjenimi odstotki. Grafi so razdeljeni na tri sklope. Prvih šest prikazuje odgovore vseh anketiranih, drugih šest se nanaša na učence iz klasičnih družin in zadnjih sedem grafov prikazuje odgovore njihovih staršev.

3.2.1 Odgovori učencev

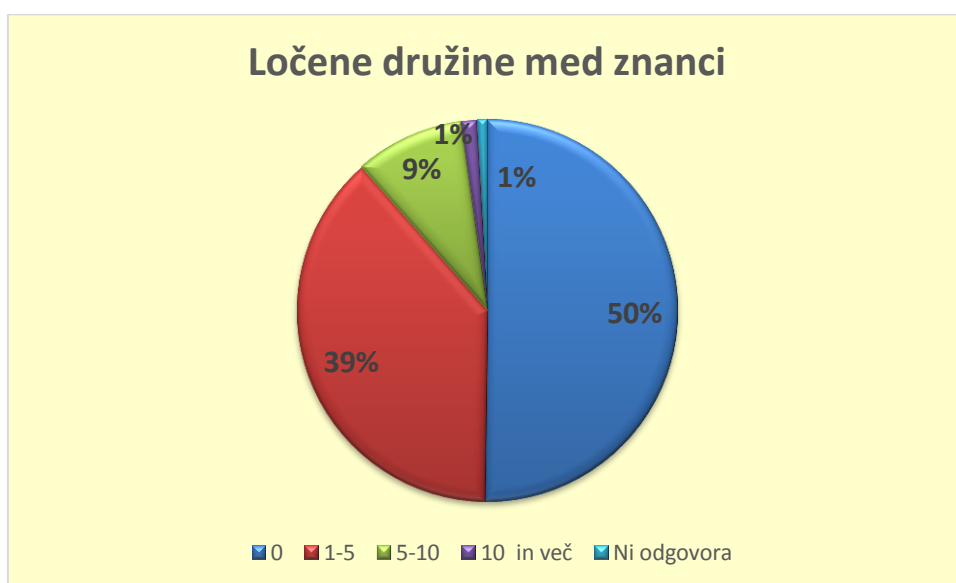
Graf 1: Število odgovorov po spolu

Na ankete je odgovarjalo skoraj enako število moških kot žensk, kar pomeni, da je odgovarjalo 50 % fantov in 49 % deklet. 2 anketirana učenca na to vprašanje nista odgovorila.

Graf 2: Vrsta družine

Večina anketiranih učencev na šoli je iz klasične ali osnovne družine (91 %). Sledijo jim učenci iz ločenih družin (5 %), najmanj je učencev iz enostarševske družine (3 %).

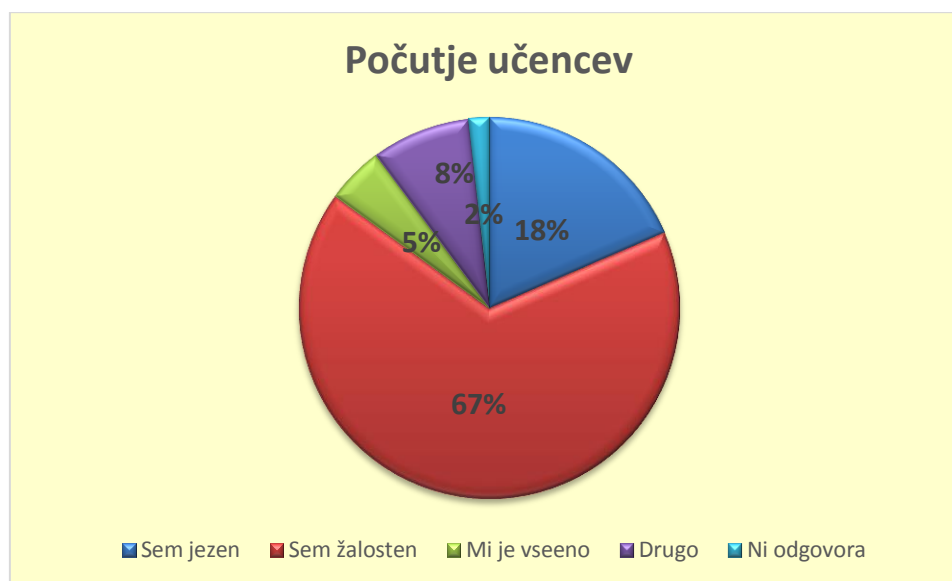
Graf 3: Ločene družine med znanci

Polovica anketiranih učencev ne pozna nobene družine z ločenimi starši, sledijo jim učenci, ki poznajo eno do pet družin z ločenimi starši (39 %), za njimi so učenci, ki poznajo pet do deset družin z ločenimi starši (9 %), najmanjši pa je delež učencev, ki poznajo deset ali več družin z ločenimi starši (1 %).

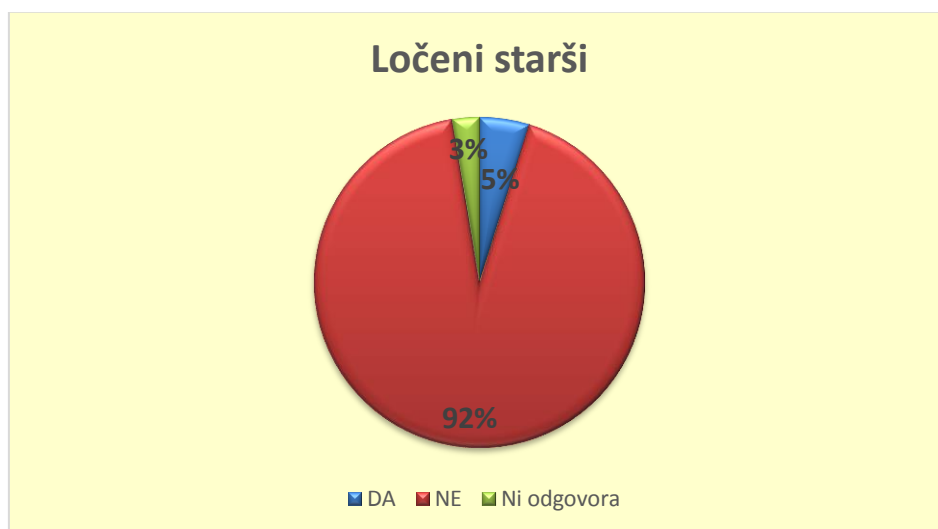
Graf 4: Pogostost preprirov med starši

Starši se doma različno pogosto prepirajo. Več kot polovica staršev se doma redko prepira (61 %), sledijo jim starši, ki se nikoli ne prepirajo (22 %), polovica manj se jih pogosto prepira (11 %) in zelo malo se jih prepira vedno oziroma vsakodnevno (2 %).

Graf 5: Občutki učencev ob prepiru staršev

Počutje učencev ob prepiru staršev je različno. Več kot polovica učencev je ob prepiru žalostnih (67 %), sledijo jim učenci, ki so jezni (18 %) in nekaterim učencem je vseeno (5 %). Učenci lahko ob prepiru občutijo tudi druga čustva (8 %), kot so razočaranje, slabo počutje, tesnoba in zaskrbljenost. Primerjava učencev osmih in devetih razredov z učenci četrtil in petih razredov pokaže, da so starejši ob prepiru staršev bolj jezni kot mlajši (glej prilogo 1).

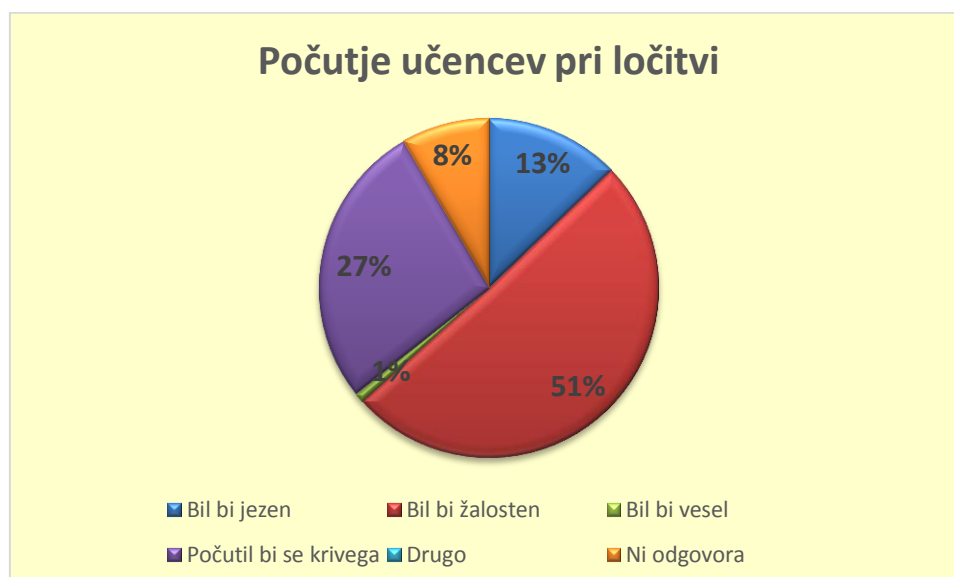

Graf 6: Delež ločenih staršev

Na anketirani šoli je učencev z ločenimi starši v anketiranih razredih zelo malo. 92 % učencev nima ločenih staršev in samo 5 % učencev, ima ločene starše (6 med starejšimi in 6 med mlajšimi učenci).

3.2.2 Učenci iz ne ločenih družin

Ker je število anketiranih učencev z ločenimi starši zelo nizko, sem se odločila, da pokažem grafe od anketiranih učencev, ki so odgovarjali tako, kot so predvidevali, da bi bilo, če bi se njihovi starši ločili.

Graf 7: Počutje učencev pri ločitvi

Med anketiranimi učenci so bili zaznani različni občutki, ki bi jih občutili pri morebitni ločitvi njihovih staršev. V največji meri bi bila pri učencih prisotna žalost (51 %). Več kot četrtna anketiranih učencev bi se pri ločitvi počutila krivega (27 %). Manjši del anketiranih učencev bi bilo jeznih (13 %), nekateri bi bili celo veseli (1 %).

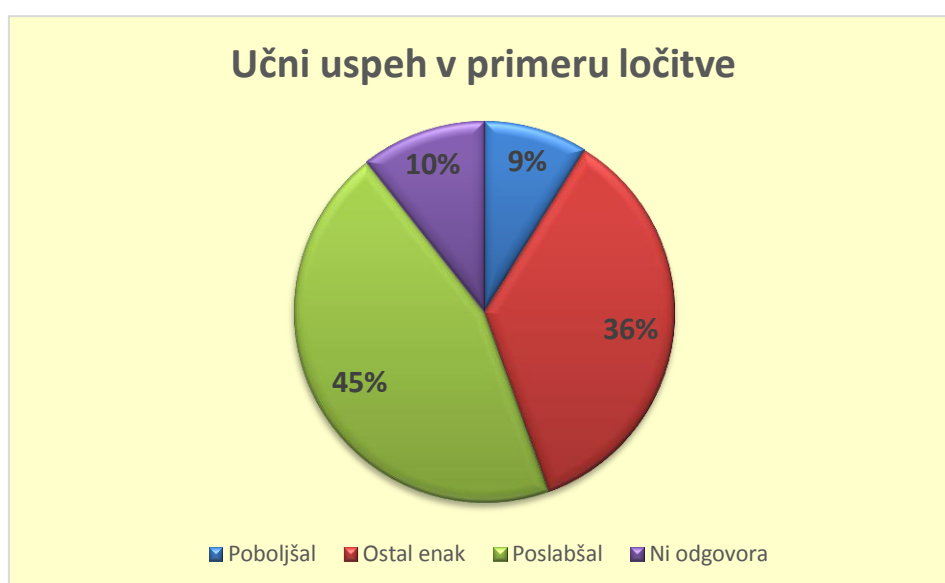
Primerjava učencev ne ločenih staršev z učenci ločenih pokaže, da je pri obeh skupinah najbolj zastopana žalost. Med učenci ne ločenih staršev je več takšnih, ki bi se pri ločitvi počutili krive, med učenci ločenih staršev pa je enak delež tistih z občutkom krivde in tistih z občutkom jeze.

Graf 8: Oseba, ki bi povedala za ločitev

Anketirani učenci menijo, da bi v primeru ločitve staršev za to v največjem deležu izvedeli od matere (43 %). Skoraj polovica manj jih meni, da bi jim za ločitev povedali očetje (21 %) oziroma stari starši (20 %). Manjši del anketiranih bi novico o ločitvi pričakoval od drugih (5%), to so sestra, brat, obeh staršev ali od nikogar.

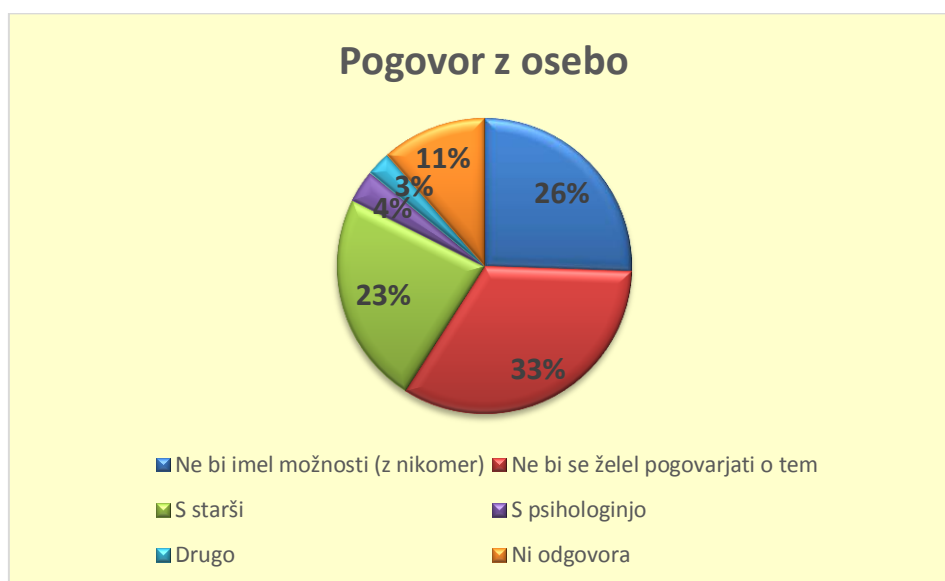
Učenci ločenih staršev povedo, da jim je za ločitev v večini povedala mami.

Graf 9: Učni uspeh v primeru ločitve

Učni uspeh bi se lahko ob ločitvi spremenil ali ostal enak. Skoraj polovica (45 %) anketiranih učencev predvideva, da bi se jim učni uspeh pri ločitvi staršev poslabšal. Dobra tretjina (36%) anketiranih učencev misli, da bi učni uspeh ostal enak kot pred ločitvijo staršev. 9 % učencev je mnenja, da bi se jim učni uspeh pri ločitvi celo poboljšal. Anketirani učenci v 4. in 5. razredu menijo, da bi jim učni uspeh padel. Starejši učenci slutijo, da bi pri njih učni uspeh ostal enak.

Izkušnje učencev ločenih staršev so takšne, da se večini po ločitvi učni uspeh ne spremeni, manjšina trdi, da se jim je uspeh poslabšal.

Graf 10: Oseba, s katero bi se učenec pogovoril o ločitvi

Največ anketiranih učencev (33 %) je mnenja, da se v primeru ločitve staršev o njej ne bi želeli pogovarjati z nikomer. Med tistimi, ki bi pogovor potrebovali jih največ (26 %) meni, da se ne bi imeli možnosti pogovarjati z nikomer. Slaba četrtnina anketiranih (23 %) bi se pogovorila s starši. Za psihologa bi se odločilo zgolj 4 % učencev. Večji del mlajših učencev se o ločitvi ne bi želel pogovarjati z nikomer, večina starejših pa meni, da se o ločitvi ne bi imeli možnosti pogovarjati (glej prilogo 2).

Med učenci ločenih staršev se jih je o ločitvi največ pogovorilo s starši.

Graf 11: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala

Slaba polovica anketiranih (46 %) ocenjuje, da bi se starša pred ločitvijo sprla občasno. Pol manj (23 %) jih meni, da bi se sprla vsak dan. 21 % misli, da se starša pred ločitvijo ne bi prepirala. Primerjava mnenj starejših in mlajših učencev pokaže, da bi se starši starejših učencev v primeru ločevanja prepirali v večjem deležu, starši mlajših učencev pa bolj pogosto (večji delež dnevnih preprirov) (glej prilogo 3).

Večina učencev ločenih staršev pove, da so bili prepri staršev občasni.

Graf 12: Pomisleki učencev o ločitvi staršev

Večina anketiranih učencev (79 %) na ločitev svojih staršev ne pomisli. Pomisleke o tem ima 12 % anketiranih.

3.2.3 Odgovori staršev

Graf 13: Število odgovorov po spolu

Med starši je na ankete odgovorilo 72 % moških in 28 % žensk.

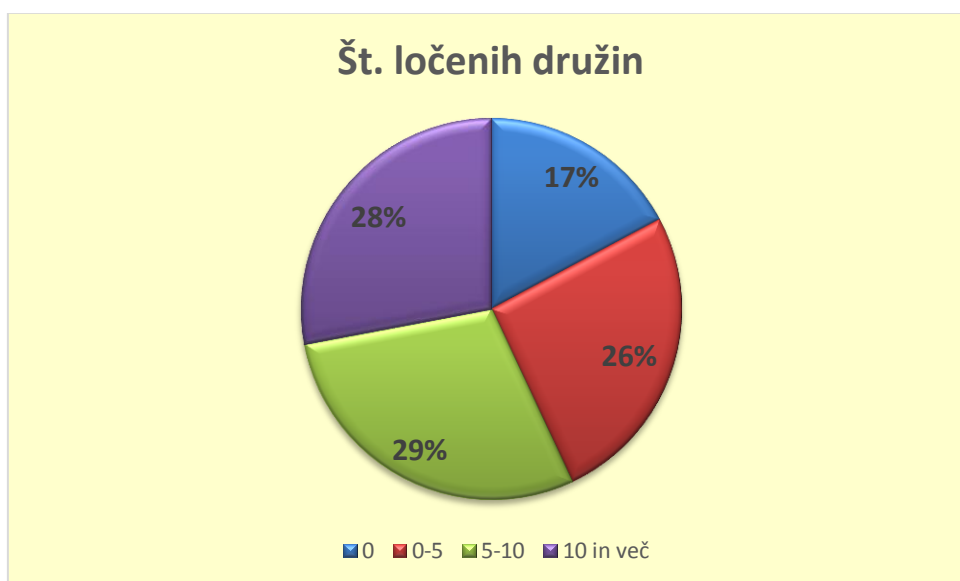
Graf 14: Število otrok v družini

Med anketiranimi starši ima 76 % 2 otroka, sledijo jim starši s 4 otroki (10 %), 7 % staršev ima enega otroka, največ (to je 5 otrok) ima 6 % staršev in najmanj staršev (1 %) ima 3 otroke.

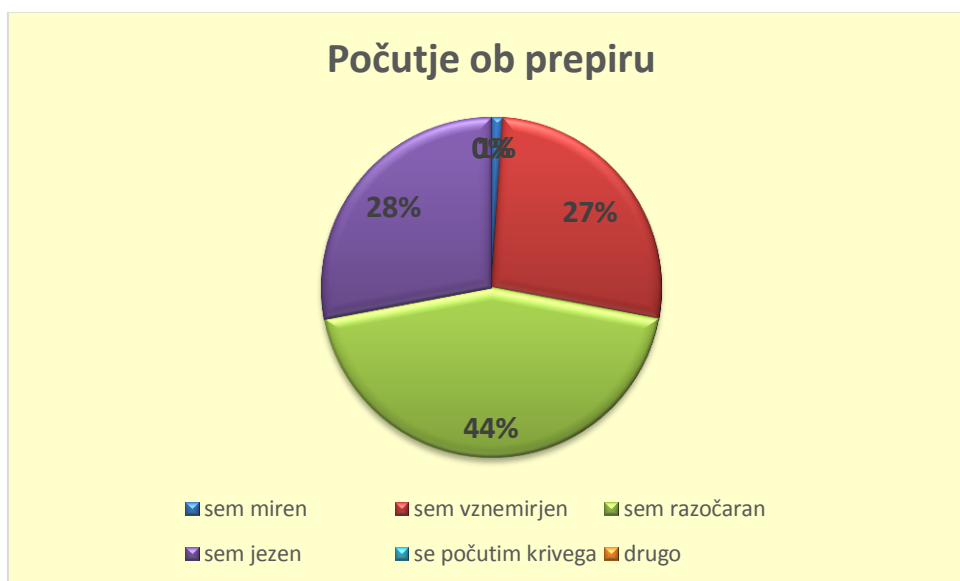
Graf 15: Pogostost prepиров med staršema

Skoraj polovica (40 %) anketiranih staršev se nikoli ne prepira. Ena tretjina staršev se pogosto prepira. 29 % staršev se prepira redko.

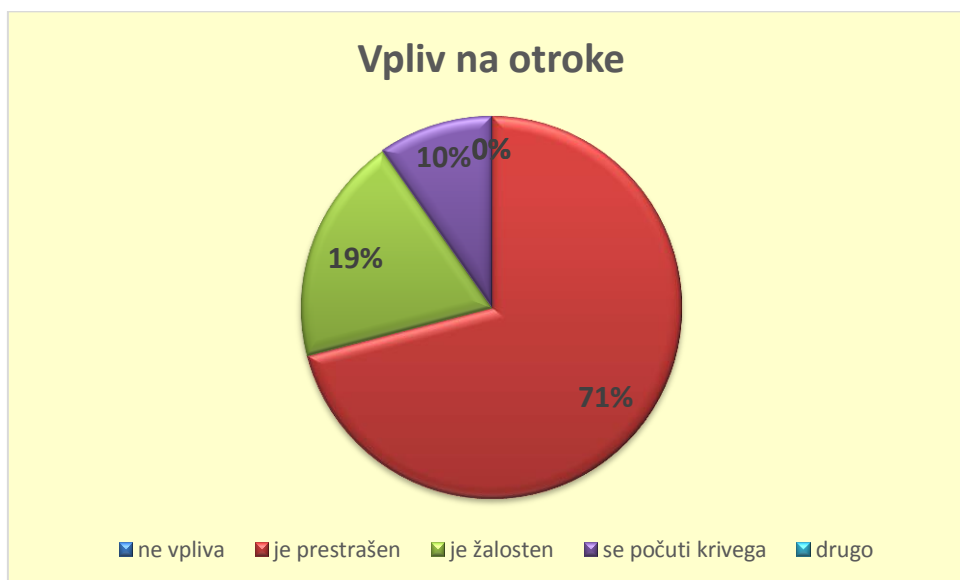
Graf 16: Ločene družine med znanci

Skoraj polovica (29 %) staršev pozna pet do deset ločenih družin. 28 % anketiranih staršev pozna deset družin ali več. Malo manj (26 %) staršev pozna od nič do pet ločenih družin. 17% staršev ne pozna nobene ločene družine.

Graf 17: Počutje staršev ob prepiru

Slaba polovica (44 %) anketiranih staršev ob prepiru občuti razočaranje. Skoraj pol manj (28%) je ob prepiru jeznih. 27 % anketiranih staršev je ob prepiru vznemirjenih.

Graf 18: Vpliv prepira na otroke

Večina staršev (71 %) meni, da so njihovi otroci ob prepiru s partnerjem prestrašeni. 19 % staršev misli, da so otroci ob njihovem prepiru žalostni. Manjši delež (10 %) staršev misli, da se otroci za prepir počutijo krive.

4 RAZPRAVA

Do ločitve lahko pride s preprirom. Prepriro lahko vpliva na učence tako, da so žalostni, jezni in se krivijo za prepriro. Nekateri so celo veseli. To se pokaže tudi v šoli. Raziskava je pokazala, da se učencem po ločitvi učni uspeh večini poslabša, manjšini ostane enak, nekaterim pa se celo učni uspeh poboljša. Posledice ločitve pa so na učencu vidne tudi drugače - kot nezainteresiranost, depresija in dekoncentracija.

Število ločenih družin na naši šoli je zelo nizko, kar me je presenetilo. Največ ločenih staršev je v osmem razredu. Poleg vprašanj za učence ločenih staršev sem dodala še vprašanja za učence neločenih staršev. Učenci z neločenimi starši so imeli vprašanja zastavljena tako, da so odgovarjali pogojno, torej kako bi sprejeli ločitev staršev, če bi do nje prišlo. Učenci poznajo manj družin z ločenimi starši kot njihovi starši. Polovica učencev ne pozna nobene družine z ločenimi starši. Največ anketiranih staršev pozna pet do deset ločenih družin. Mene je to zelo presenetilo, saj sem pričakovala, da učenci poznajo več ločenih družin.

Pri mlajših in starejših učencih je ob prepriro staršev najbolj zastopana žalost. Pričakovala sem, da bo vsaj pri starejših najbolj zastopan občutek krivde.

Mnenje o pogostosti preprirov med staršema je različno. Učenci menijo, da se starša doma preprirota občasno. Starši v največji meri mislijo, da se nikoli ne prepriro. Skoraj polovica učencev sluti, da bi jim za ločitev povedala mami. Presenetljivo se mi zdi, da je zelo malo učencev, ki bi se obrnili na psihologinjo.

Učenci 4. in 5. razreda menijo, da bi se jim učni uspeh po ločitvi poslabšal. Večina učencev 8. in 9. razreda misli, da bi jim učni uspeh ostal nespremenjen. Največ učencev bi se o ločitvi pogovorilo s staršema. Še posebej zanimivo se mi zdi, da je na večino anket odgovarjal oče in da se vsi anketirani starši zavedajo vpliva prepriro na učence.

V nadaljevanju predstavljam moje hipoteze in ugotovitve povezane z njimi.

Hipoteza 1: Ločena starša ima več učencev v osmem in devetem razredu kot v četrtem in petem (v primerjavi s 4. in 5. razredom).

Med raziskovanjem sem naletela na učence z ločenimi starši. Teh je zelo malo, samo 5 %. Največ učencev je iz klasične družine (91 %), najmanj pa iz enostarševske družine (3 %). V odstotkih je več ločenih staršev pri učencih osmih in devetih razredov (skupaj 6 %), manj pa pri učencih četrth in petih razredov (skupaj 5 %). Pričakovala sem več učencev z ločenimi starši. Moja hipoteza se je uresničila, zato **hipotezo potrdim**.

Hipoteza 2: Več kot 50 % anketiranih učencev se počuti krive za ločitev.

Raziskava je pokazala, da je bilo večina anketiranih učencev (51 %) ob ločitvi žalostnih. Več kot ena četrtnina učencev (27 %) se je ob ločitvi počutilo krivo. Manjšina anketiranih učencev (13 %) je bila jeznih, nekateri (1 %) pa so bili celo veseli. Pri učencih vseh razredov se ob ločitvi najpogosteje izraža žalost (glej prilogo 5). Med učenci osmih in devetih razredov je visoko izražena jeza. Poleg vseh občutkov so učenci navedli še tesnobo, razočaranje, slabo počutje, zaskrbljenost, nekateri pa so bili ob ločitvi svojih staršev še premajhni. **Hipotezo zavržem**.

Hipoteza 3: Učencem ločenih staršev se po ločitvi učni uspeh poslabša.

Hipotezo zavrnem, saj se je učni uspeh poslabšal le manjšini učencev (27%). Slabi polovici (46 %) učencev se učni uspeh ni spremenil oziroma je ostal enak. Nobeden izmed učencev z ločenimi starši ni odgovoril, da bi se jim učni uspeh poboljšal. Učenci z ločenimi starši, ki imajo izkušnje z ločitvijo, trdijo drugače kot tisti, ki nimajo ločenih staršev. Nekateri otroci neločenih staršev so mnenja, da bi se jim učni uspeh po ločitvi poboljšal (glej prilogo 4).

Hipoteza 4: Do ločitve staršev lahko pride tudi brez predhodnega prepiranja.

Hipotezo potrdim, saj je 9 % učencev odgovorilo, da se starša pred ločitvijo nikoli nista sprla. Slaba polovica (46 %) učencev je odgovorilo, da sta se starša pred ločitvijo sprla samo občasno. 18 % učencev je odgovorilo, da sta se starša pred ločitvijo prepirala vsak dan (glej prilogo 6).

Ob izdelavi raziskovalne naloge sem med drugim ugotovila tudi prednosti in slabosti anketnega vprašalnika in programa Excel. Prednost anket je, da sem jih lahko razdelila v šoli in sem jih prišla iskat naslednjo šolsko uro in posledično sem dobila več anket nazaj. Z anketami sem lahko zajela večje število anketirancev, kot bi jih z intervjujem, tudi obdelava podatkov je bila lažja. Slabost teh anket je, da je slabša čitljivost, zaprti tipi vprašanj omejujejo anketiranca in odgovor »drugo« nam ne da uporabne informacije (razen v primeru, da jo anketiranci natančno opredelijo).

Našla sem tudi nekaj prednosti in slabosti v programu Excel. Kot prednost sem našla enostavno obdelovanje podatkov, lepša razvidnost podatkov, več možnosti prikazovanja podatkov in lažji izvoz podatkov v program Word. Za program Excel je potrebno napredno znanje in to je njegova slabost.

5 ZAKLJUČEK

Pri obdelavi podatkov pridobljenih v raziskavi sem ugotovila, da je na opazovani OŠ Žiri relativno malo učencev ločenih staršev. Posledice ločevanja in ločitve se pri učencih kažejo na različne načine. Učni uspeh se poslabša. Večji del učencev je zaradi ločevanja žalostnih, veliko je jeznih. V tem delu je moj empirični del raziskave pokazal drugačen rezultat od predstavljenega v literaturi, kjer je občutek krivde bolj poudarjen. Anketirani učenci in njihovi starši izpostavljajo različno pogosto prepiranje s partnerjem. Učenci najpogosteje menijo, da bi jim za ločitev povedala mami, o njej pa se ne bi želeli pogovarjati z nikomer. Ločenih staršev je več med učenci višjih razredov. Občutek krivde ni med najbolj izraženim počutjem učencev ob ločitvi njihovih staršev. Pri ločevanju staršev prepir med njimi ni nujno zaznan.

V nadaljnjem raziskovanju področja bi bilo zanimivo ugotoviti, zakaj do prepиров med starši in njihove ločitve sploh pride. Zanimalo bi me vedenje otrok po ločitvi in njihov odziv na novo situacijo. Uporabna bi bila raziskava vloge šole in učiteljev pri delu z otroci ločenih staršev.

Pri moji raziskovalni nalogi bi lahko število anketirancev povečala in s tem pridobila večje število podatkov in drugačne rezultate, zato je to tudi pomanjkljivost moje raziskovalne naloge. Slabost je, da je moja raziskovalna tema že precej raziskana in v okviru raziskave nisem uspela priti do novih konkretnih spoznanj. Raziskovalna naloga ima vrednost za OŠ Žiri in njihove učitelje, saj je iz moje raziskave razvidno, da otroci svoje stiske ne bi zaupali nikomur. Presenetljiva je ugotovitev, da bi se zgolj 4 % anketiranih učencev v stiski zaradi ločitve staršev obrnilo na šolsko psihologinjo. Na mestu je vprašanje, kaj lahko storijo učitelji, da bi jim učenci zaupali svojo stisko.

6 VIRI IN LITERATURA

Andrejč, A. Negativni učinki razveze staršev na otroke in mladostnike. *Socialno delo*, 2014, 53, str. 25–42.

Bingham, J. *Zakaj se družine razidejo?* Ljubljana: Grlica, 2006.

Dodič, D. *Ločitev*. Ljubljana: Corason, 2016.

Ellison, S. in Vodusek, M. *Razvezana mama: pogumno v novo življenje*. Tržič: Učila, 2001.

Kuntzag, L. *Ločitev boli : Otroci in starši v ločitvenem dogajanju*. Ljubljana: Kres, 1997.

Smrekar, B. Ločitev staršev in njen vpliv na šolajočega se otroka. *Diplomsko delo*, 2012.

STAT. 2016a. Poroke in razveze (online). 2016. (Citirano 08.02.2018). Dostopno na naslovu: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/78>.

STAT. 2016b. Sklenitve in razveze zakonskih zvez, Slovenija, 2015 (online). 2016. (Citirano 08.02.2018). Dostopno na naslovu: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5965>.

STAT. 2018. Osnovni podatki o razvezah zakonskih zvez (online). 2018. (Citirano 04.03.2018). Dostopno na naslovu: http://pxweb.stat.si/pxweb/igraph/MakeGraph.asp?gr_type=0&gr_width=700&gr_height=500&gr_fontsize=12&menu=y&PLanguage=2&pxfile=05M4006S201821143415_1.px&wonload=700&honload=500&rotate=.

Stražar, N. Bolečina in izziv ločitvenega procesa. *Socialna pedagogika*, 2007. let. XI, 2, str. 237-260.

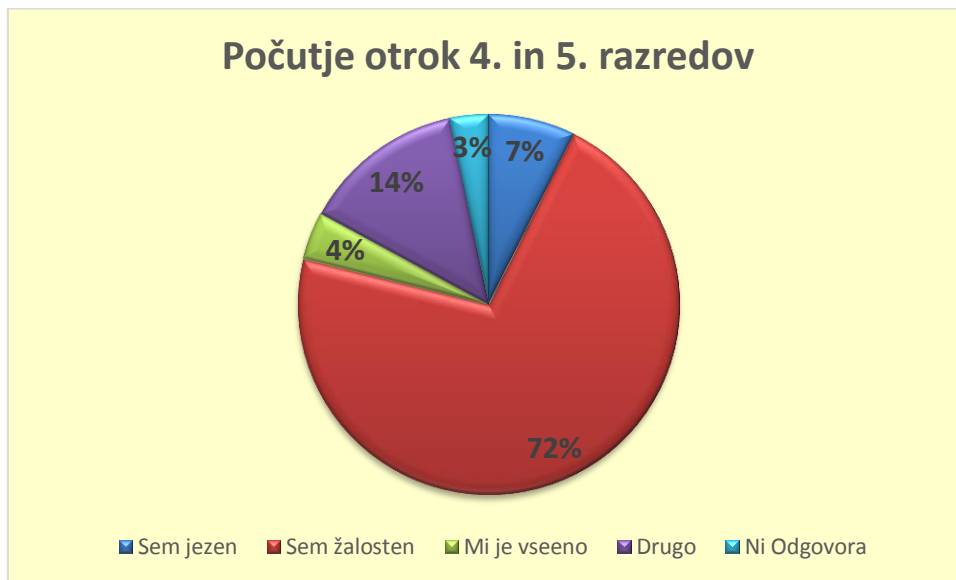
Štadler, A., Starič Žikič, N., Borucky, V., Križan Lipnik, A., Černetič, M., Perpar, I. in Valenčak, K.. *Otrok in ločitev staršev: da bi odrasli lažje razumeli otroke*. Ljubljana: Otroci, 2009.

Teržan, B.. Vpliv socioekonomskega statusa enostarševskih družin na izobražene dosežke otrok“. *Diplomsko delo*, 2004.

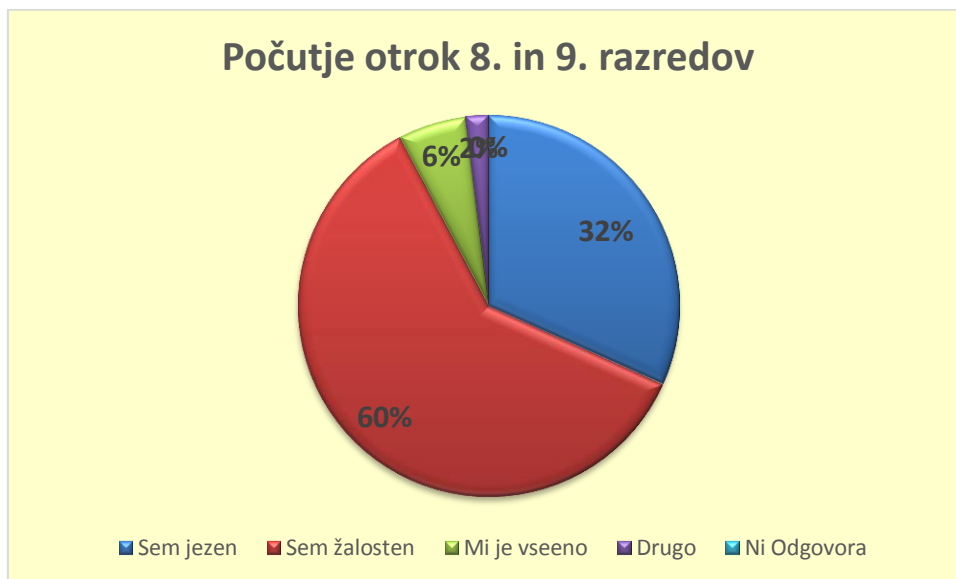
Žakelj, T. Pojmovanje starševskih vlog v razveznih postopkih. *Teorija in praksa*, 2007, 44, str. 1–2.

7 PRILOGE

Priloga 1: Primerjava počutja starejših in mlajših otrok ob prepiru staršev

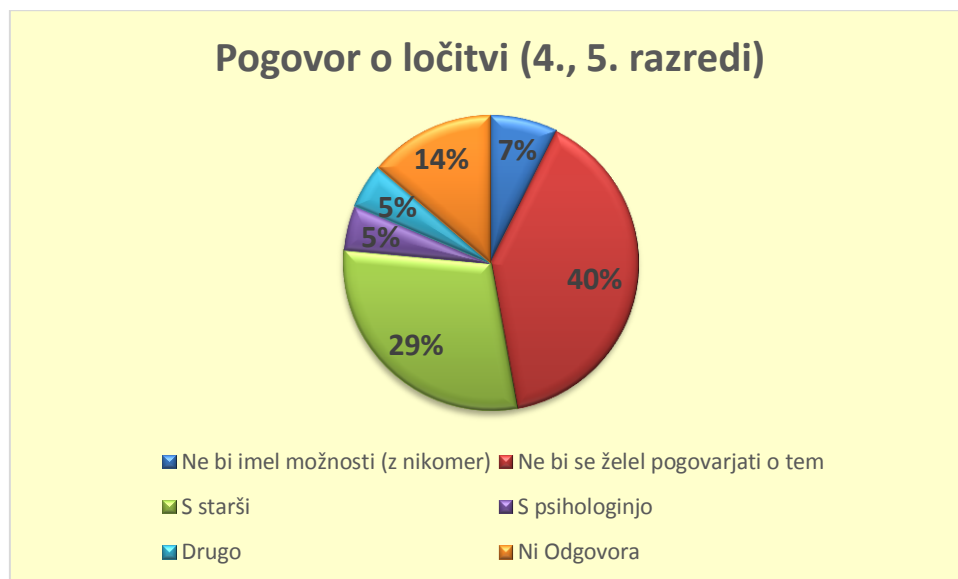

Graf 19: Počutje mlajših otrok pri ločitvi

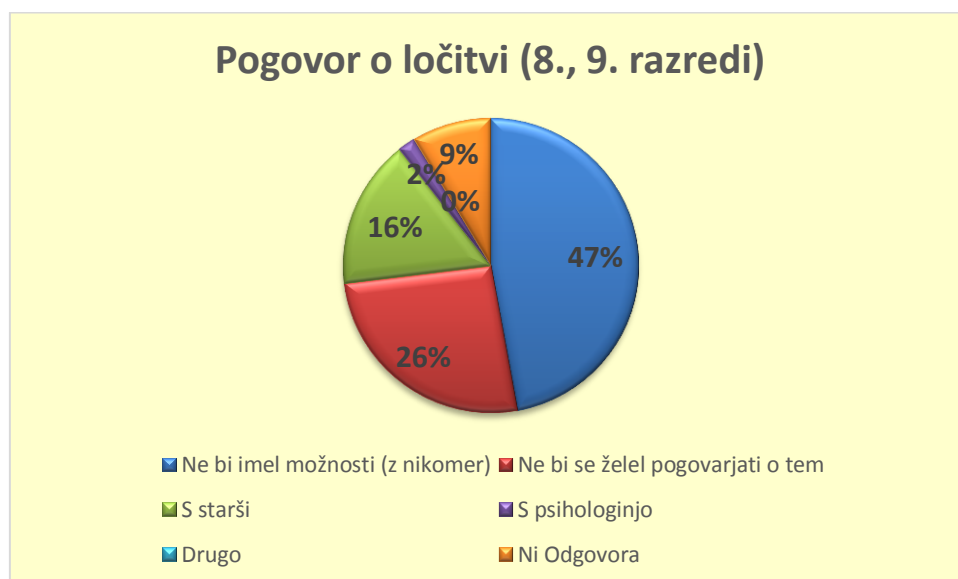

Graf 20: Počutje starejših otrok pri ločitvi

Priloga 2: Primerjava oseb s katerimi bi se o ločitvi pogovorili starejši in mlajši učenci

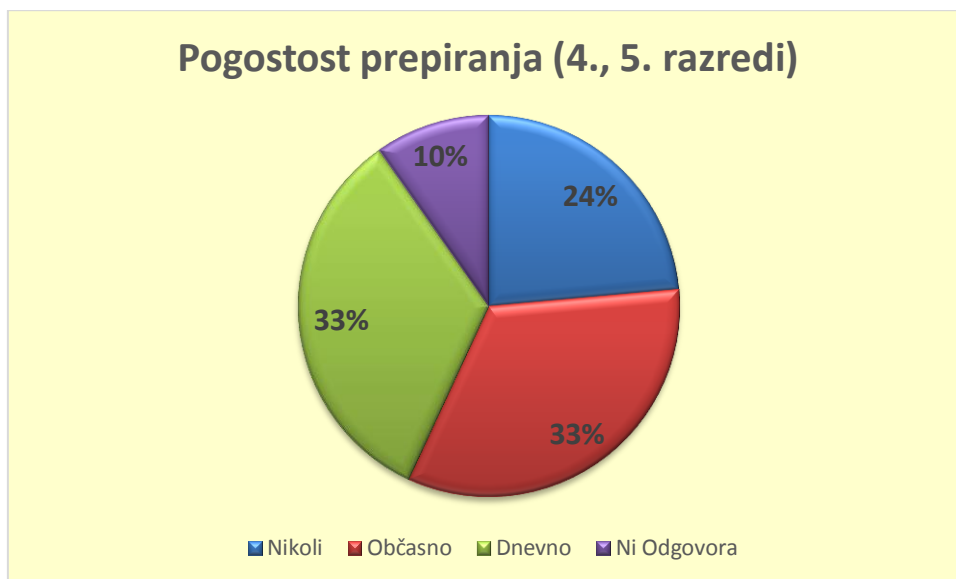

Graf 21: Oseba, s katero bi se učenci (4., 5. razredi) pogovoril o ločitvi

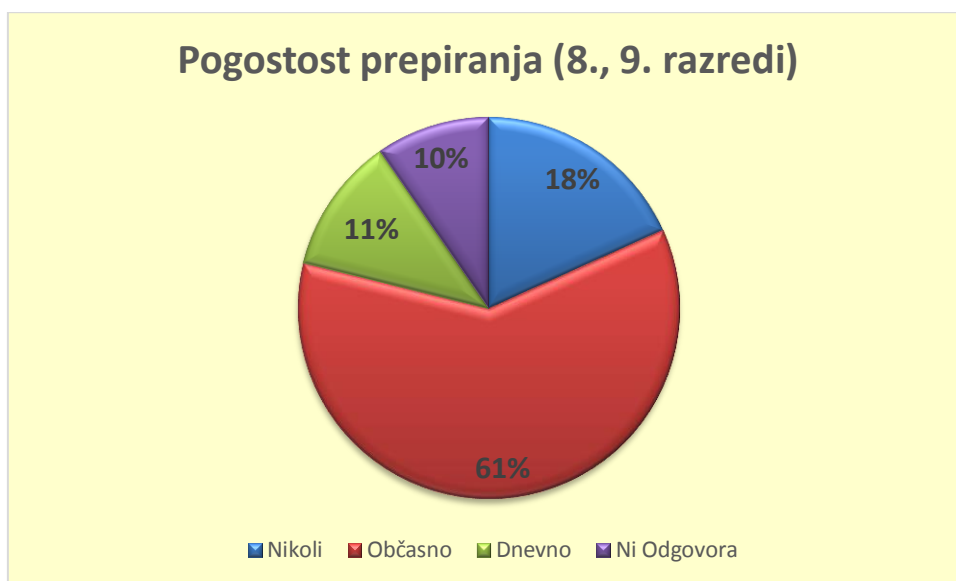

Graf 22: Oseba, s katero bi se učenci (8., 9. razredi) pogovoril o ločitvi

Priloga 3: Primerjava pogostosti prepiranja staršev starejših in mlajših učencev

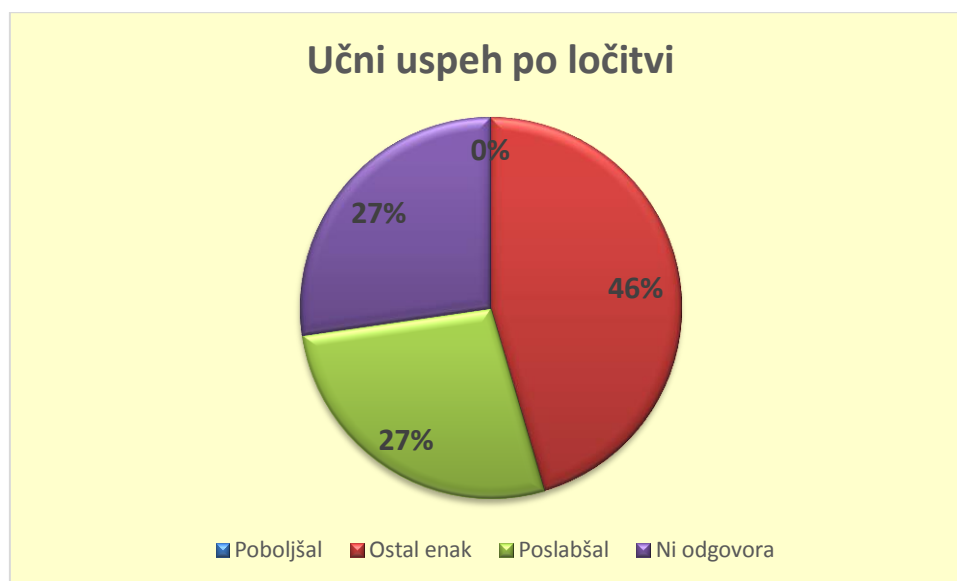

Graf 23: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala (4., 5. razredi)

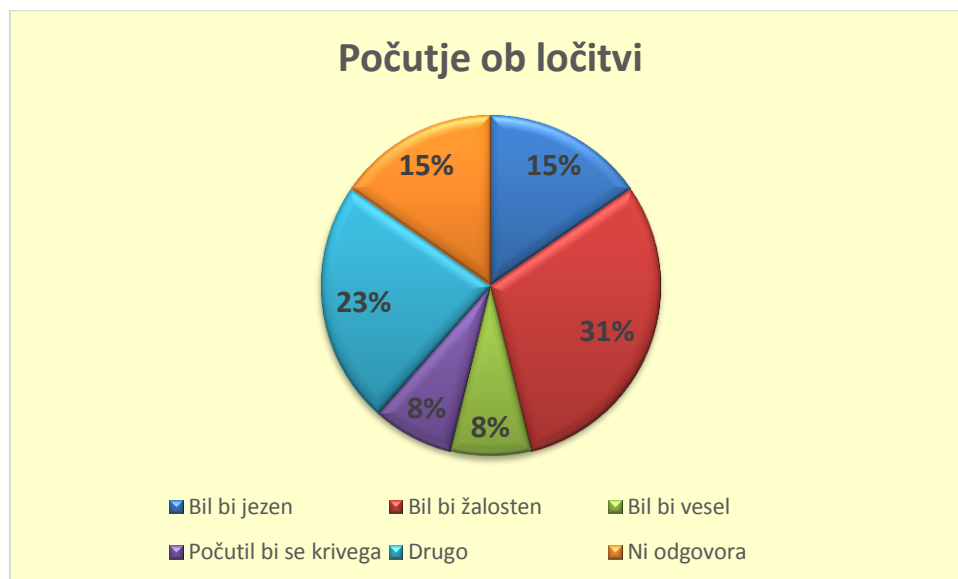
Graf 24: Pogostost preprirov staršev, če bi se ločevala (8., 9. razredi)

Priloga 4: Učni uspeh učencev po ločitvi

Graf 25: Učni uspeh učencev po ločitvi

Priloga 5: Počutje učencev ob ločitvi

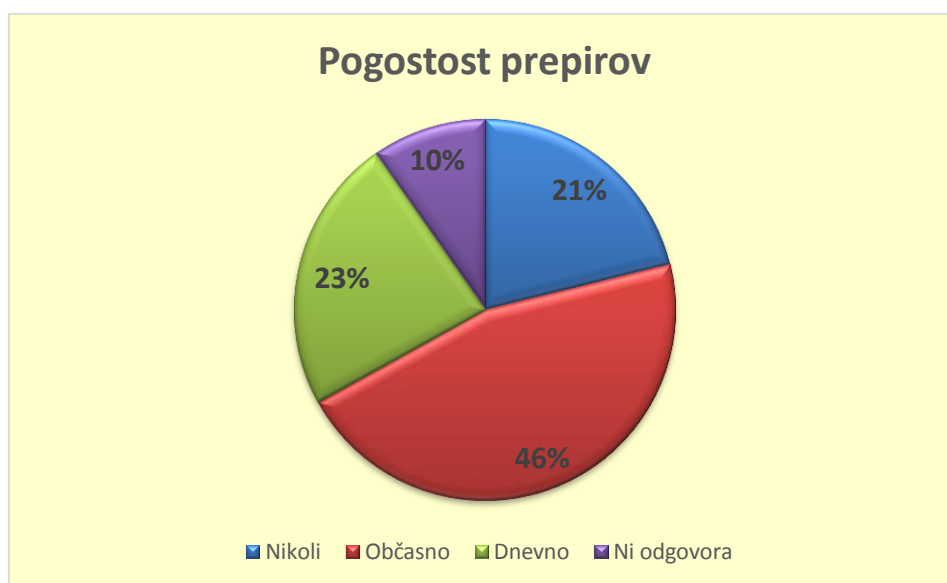

Graf 26: Počutje učencev ob ločitvi

Priloga 6: Primerjava pogostosti prepiranja ločenih in ne ločenih staršev pred ločitvijo

Graf 27: Pogostost prepiranja ločenih staršev pred ločitvijo

Graf 28: Pogostost prepiranja ne ločenih staršev pred ločitvijo

Priloga 7: Anketni vprašalnik za starše

VPRAŠALNIK ZA STARŠE

Sem Manca Šubic, učenka 8. razreda. Delam raziskovalno nalogo na temo ločitve. Prosim vas, da odgovorite na naslednja vprašanja. Na vsa vprašanja označena z *, prosim če odgovorite tisti, ki ste v ločenem razmerju. Vprašanja naslavljaajo moški in ženski spol. Anketa je anonimna in vsi odgovori bodo uporabljeni izključno za namen raziskovalne naloge.

Reševanje vprašalnika vam bo vzelo 2 minuti. Izpolnjeno anketo vložite v kuverto, v kateri ste jo dobili, jo zalepite in dajte svojemu otroku, ki jo bo prinesel v šolo in dal svoji razredničarki. Če ankete ne želite dati otroku, jo lahko pošljete na šolo. Že vnaprej se vam zahvaljujem. 😊😊😊

Spol: M Ž

1. Vrsta družine

- a) Osnovna (oba starša, otroci)
- b) Enostarševska (en starš, otroci)
- c) Ločena (oba starša, vendar ločena, otroci)

2. Število otrok v družini: _____

3. Kako pogosto ob prepiru s partnerjem pomislite na ločitev?

1 – nikoli 2 – redko 3 – pogosto 4 – vedno

4. Koliko staršev/parov poznate, ki so ločeni?

- a) 0 b) 1-5 c) 5-10 d) Več kot 10

5. Kako se počutite ob prepiru s partnerjem?

- a) Sem miren.
- b) Sem vznemirjen.
- c) Sem razočaran.
- d) Sem jezen.
- e) Se počutim krivega.
- f) Drugo: _____

6. Kako prepir vpliva na vašega otroka/e?

- a) Ne vpliva.
- b) Je prestrašen.
- c) Je žalosten.
- d) Se počuti krivega.
- e) Drugo: _____

*7. Kako se je vašemu otroku po ločitvi spremenil učni uspeh?

- Njegov uspeh se je:
- a) poboljšal
 - b) ostal je enak
 - c) poslabšal

*8. Kako so vaši otroci izvedeli za ločitev?

- a) Povedali smo jim starši.
- b) Ugotovili so sami.
- c) Izvedeli so od drugih (zapišite, od koga: _____).

*9. Kako je ločitev vplivala na vašega otroka/e (spremembe v vedenju ipd.)?

Priloga 8: Anketni vprašalnik za učence

VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Sem učenka 8. razreda. Delam raziskovalno nalogo na temo ločitve. Prosim vas, da odgovorite na naslednja vprašanja. Zavedam se, da je tema občutljiva, a vas prosim, da odgovorite na vsa vprašanja. Anketa je anonimna, odgovori bodo uporabljeni izključno za namen raziskovalne naloge. Reševanje vprašalnika vam bo vzelo 5 minut. Že vnaprej se vam zahvaljujem. 😊😊😊

Spol: M Ž

1. Vrsta družine:

- d) Osnovna (oba starša, otroci)
- e) Enostarševska (en starš, otroci)
- f) Ločena (oba starša, vendar ločena, otroci)

2. Koliko otrok poznaš, katerih starša sta ločena?

- b) 0
- c) 1-5
- d) 5-10
- e) Več kot 10

3. Kako vpliva na tvoje počutje, kadar se starša prepirata?

- a) Sem jezen.
- b) Sem žalosten.
- c) Mi je vseeno.
- d) Drugo: _____

4. Kako pogosto se starši doma prepirajo?

1 – nikoli 2 – redko 3 – pogosto 4 – vedno

5. Ali sta tvoja starša ločena?

DA NE

(če sta starša ločena, odgovori na vprašanja 6 do 11, če pa si odgovoril ne, nadaljuj z vprašanji 12 do 17)

6. Kako si se počutil ob ločitvi? (možnih več odgovorov)

- a) Bil sem jezen.
- b) Bil sem žalosten.
- c) Bil sem vesel.
- d) Počutil sem se krivega.
- e) Drugo: _____

7. Kako je ločitev staršev vplivala na tvoj učni uspeh?

Moj uspeh se je: a) poboljšal
b) ostal je enak
c) poslabšal

8. Kako pogosto sta se starša pred ločitvijo prepirala?

1 – nikoli 2 – občasno 3 – dnevno

9. Ali si pričakoval ločitev?

DA NE

10. Kdo ti je povedal za ločitev?

- a) Mami
- b) Ati
- c) Stari starši
- d) Drugi: _____

11. S kom si se imel možnost pogovoriti o ločitvi?

- a) Nisem imel možnosti (z nikomer).
- b) Nisem se želel pogovarjati o tem.
- c) S starši.
- d) S psihologinjo.
- e) Drugo: _____

12. Kako bi se počutil v primeru ločitve tvojih staršev?

- a) Bil bi jezen.
- b) Bil bi žalosten.
- c) Bil bi vesel.
- d) Počutil bi se krivega.
- e) Drugo: _____

13. Kako misliš, da bi ločitev staršev vplivala na tvoj učni uspeh?

- Moj uspeh bi se :
- a) poboljšal
 - b) ostal bi enak
 - c) poslabšal

14. Kako pogosto misliš, da bi se starša sprla pred ločitvijo?

1 – nikoli 2 – občasno 3 – dnevno

15. Kdo misliš, da bi ti povedal za ločitev (če bi do tega prišlo)?

- a) Mami
- b) Ati
- c) Stari starši
- d) Drugi: _____

16. S kom bi se imel možnost pogovoriti?

- a) Ne bi imel možnosti (z nikomer).
- b) Ne bi se želel pogovarjati o tem.
- c) S starši.
- d) S psihologinjo.
- e) Drugo: _____

17. Ali kdaj pomisliš na to, da se bosta tvoja starša ločila?

DA NE